

Selvitys äänestysaktiivisuuden lisäämiseksi vaaleissa

VD/12376/00.02.02.00/2021

RV/NK/HY-L

Kaupunginhallitus jätti 4.10.2021 päättäessään aluevaalien 2022 äänestyspaikoista ryhmien yhteisen pöytäkirjalauseuman: ”Laaditaan selvitys keinoista lisätä äänestysaktiivisuutta, erityisesti jo 2022 aluevaaleissa, ja myös mahdollisuus aktiivisuutta lisäävien äänestyspisteiden lisäämisestä”.

Alla on listattu niitä keinoja, joita tulevaisuudessa aluevaaleissa Vantaan kaupunki kasvatuksen ja oppimisen toimialalla, kaupunkikulttuurin toimialalla, viestinnässä sekä vaalitoimistossa yhdessä hyvinvointialueen väliaikaisen hallinnon (VATE) kanssa toteuttaa, jotta äänestäjät saataisiin kiinnostumaan vaaleista ja äänestämään.

Aluevaalien järjestämisestä huolehtivat kaupunkien keskusvaalilautakunnat. Vantaalla keskusvaalilautakunnan apuna on vaalitoimiston päällikön johdolla toimiva vaalitoimisto. Kunnan vastuulla on järjestää ennakoäänestys yleisissä ennakoäänestyspaikoissa, tietyin edellytyksin äänestäjien kodeissa ja laitoksissa ja vaalipäivänä äänestysalueittain äänestyspaikoilla.

Vaalitoimiston kokemuksen perusteella äänestysaktiivisuuteen parhaiten voidaan vaikuttaa yleisten ennakoäänestyspaikkojen sijainneilla. Ennakoäänestyspisteiden sijoittaminen sinne, missä kuntalaiset arjessaan muutoinkin liikkuvat, kuten kauppoihin tai kauppakeskuksiin, lisää äänestyspaikan äänestysviikkautta huomattavasti. Aluevaaleissa yleiset ennakoäänestyspaikat sijaitsevat hyvien julkisten kulkuyhteyksien varrella palveluiden läheisyydessä eri puolella kaupunkia pääosin kirjastoissa ja kaupoissa tai kauppakeskuksissa. Helposti saavutettavissa olevat ennakoäänestyspaikat eivät kuitenkaan yksin takaa äänestysaktiivisuuden nousua. Suurimpana haasteena on nukkuvien äänestäjien saaminen vaaliuurnille, ja se on yhteinen haaste kaikille.

Viestintä ja markkinointi aluevaaleissa 2022

Kaupungilta edellytettävän ns. perusviestinnän (esim. äänestysaikataulu, -paikat, -ohjeet, -ehdokkaat) ohella vaaleista viestitään ja niitä markkinoidaan monella tavalla. Tärkein viestinnällinen keino innostaa ihmisiä äänestämään on kertoa hyvinvointialueesta ja siitä, että vaaleissa päätetään jokaista vantaalaista lähellä olevista palveluista. Tätä kautta pyritään innostamaan ihmisiä vaaliuurnille.

Viestinnän ja markkinoinnin peruskanavia ovat vantaa.fi (perussisällöt ja uutiset) sekä Vantaan sosiaalisen median kanavista erityisesti Facebook, Twitter ja LinkedIn. Vaalien markkinointibudjetti on suhteellisen pieni, joten maksullista markkinointia ei voi laajalti tehdä. Vaalimainontaa somessa tehdään intensiivijaksolla tammikuussa ennen vaaleja. Ulkomainospintoja ympäri Vantaata on varattuna noin 60.

Markkinointia tehdään paljon omissa digikanavissa, joissa painotetaan kiinnostavia sisältöjä, joista pyritään tekemään helposti lähestyttäviä ja kiinnostavia. Vantaan Sanomiin ostettaneen aluevaaliteemainen mainos, ja lehteen tulee tavalliseen tapaan vaalikuulutus.

Kuntavaaleihin 2021 ideoitiin infolehtisen jakoa jokaiseen vantaalaiskotiin, mutta kustannusten vuoksi sitä ei toteutettu. Nyt pyrimme tämän toteuttamaan. Infolehtisen keskeinen sisältö on tehdä tutuksi hyvinvointialuetta ja muistuttaa palveluiden läheisyydestä ja tärkeydestä ja sitä kautta perustella äänestämisen tärkeyttä.

Syksyn mittaan huonontuneen koronatilanteen vuoksi läsnätilaisuudet lienevät loppu- ja alkuvuodesta mahdottomia. Näitä korvaamaan suunnitellaan etätilaisuuksia kaupungin osallisuusasiantuntijoiden johdolla. Tilaisuuksia varten tehdään video, jossa on äänessä ainakin sosiaali- ja terveystoimen apulaiskaupunginjohtaja.

Vaaleissa käytetään suomen, ruotsin ja englannin lisäksi muita vantaalaisten käyttämiä yleisimpiä kieliä. Erityisesti koronan myötä on saatu monikielisestä viestinnästä hyviä oppeja, joita hyödynnetään aluevaaliviestinnän sisällöissä ja jakelukanavissa.

Viestinnässä ja markkinoinnissa pyrimme yhteistyöhän Keravan kaupungin viestinnän kanssa. Keravan viestintäjohtaja kartoittaa, miten siellä on tarkoitus kasvattaa äänestysaktiivisuutta aluevaaleissa.

Arvio Vantaan ja Vantaa-Keravan väliaikaishallinnon vaalimarkkinointibudjetista:

• vaalikuulutus	5 000 €
• somemainonta	2 000 €
• natiivimainonta VS	1 000 €
• suorapostitus koteihin	20 000 €

Tulevaisuudessa olisi mielenkiintoista selvittää tutkimuksella, mistä vantaalaisten heikko äänestysaktiivisuus johtuu.

Aluevaalit ja osallisuuden keinot vaaleissa

Ydinongelmat matalan äänestysprosentin takana

Hyvin erilaiset asukasryhmät jäävät hiljaisiksi vaaleissa. Usein taustalla on muutakin syrjäytymistä yhteiskunnassa, mutta myös keskiluokassa entistä enemmän passiivisuutta. Nukkuvien äänestäjien haastatteluissa korostuvat syiksi äänestämättömyyteen se, että äänellä ei uskota olevan vaikutusta, tai se, että sopivaa puoluetta tai ehdokasta ei tunnu löytyvän. Lisäksi syynä äänestämättömyyteen voi olla tiedonpuute eli ei tiedetä mihin vaaleissa äänestäminen vaikuttaa. Vieraskielisten vähemmistöjen keskuudessa ongelmana voi myös olla, että äänestysoikeudesta ei tiedetä ja kielimuurin takia viestintä on vaikeasti saavutettavaa.

Osallisuuden keinot vaaleissa

Osallisuuden kokemus ja kiinnostus vaaleihin rakennetaan vaalien välissä. Avoin, kiinnostava viestintä päätöksenteosta, kohtaamiset luottamushenkilöiden ja kaupunkilaisten välillä sekä asukkaiden kuuleminen osana valmisteluprosesseja lisäävät osallisuuden tunnetta. Ennen vaaleja voidaan lähinnä rakentaa tämän pohjan päälle.

Ehdotukset äänestysaktiivisuuden lisäämiseksi

Tulevassa Osallistuva Vantaa -ohjelmassa yksi päätavoitteista on äänestysaktiivisuuden lisääminen. Vaikka koko ohjelma tähtää tämän ja muiden päätavoitteiden toteutumiseen, voidaan luonnoksesta nostaa muutamia tavoitteita ja toimenpiteitä, jotka ovat erityisen tärkeitä vaalien näkökulmasta. Näitä ovat asukkaiden ja luottamushenkilöiden välisen vuoropuhelun vahvistaminen eli tulevalla ohjelmakaudella luodaan uusia paikkoja kohtaamiseen ja ajatusten vaihtamiseen, kokeillaan

verkkokeskusteluja ja lisätään asukasfoorumien vuorovaikutteisuutta. Lisäksi ohjelmassa tavoitellaan avoimempaa päätösviestintää. Lisäksi Lapsiystävällinen kunta -ohjelmassa on tarkoitus kokeilla uusia malleja lasten ja nuorten sekä päättäjien välisille kohtaamisille.

Suunnitteilla aluevaaleihin 2022

Tapahtumien sarja asukastiloissa. Tavoitteena on välittää tietoa, mistä hyvinvointialueilla päätetään ja mahdollistaa asukkaiden ja ehdokkaiden kohtaaminen. Toteutuminen tällä hetkellä epävarmaa, johtuen resurssikysymyksistä ja koronatilanteesta.

Demokratiakasvatus ja vaalit Lukion opetussuunnitelman perusteissa 2019

Demokratiakasvatus näkyy laajasti Lukion opetussuunnitelman perusteissa (2019) sekä perusteiden yleisessä osassa, että monissa oppiaineissa; kielet, filosofia, historia, yhteiskuntaoppi, elämäntutkimus, musiikki. Aihetta käsitellään siis lukio-opintojen aikana eri tieteenalojen näkökulmista. Vaalit opetuksen sisältötavoitteena esiintyy yhteiskuntaopissa (LOPS 2019 s.293). Yhteiskuntaopin opettajat järjestävät usein esim. vaalipaneeleita eri vaalien yhteydessä aihepiiriin konkretisoimiseksi.

Demokratiakasvatus on kirjattu sisään opetussuunnitelmatyöhön. Opiskelijoilla ja huoltajilla tulee olla mahdollisuus kommentoida ja vaikuttaa paikallisen opetussuunnitelman sisältöön ennen sen hyväksymistä. Demokratia mainitaan opetussuunnitelman arvoperustassa ensimmäisenä huomiona:

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arvoperusta rakentuu demokratialle ja suomalaiselle sivistysihanteelle, jonka mukaan opiskelu ja oppiminen uudistavat yhteiskuntaa ja kulttuuria. (LOPS 2019 s.6)

Lukio-opetus edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä demokratiaa ja hyvinvointia. (LOPS 2019 s.7)

Laaja-alainen osaaminen painottuu voimakkaasti uutena asiana vuoden 2019 perusteissa. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueita on kuusi. Kaikkien laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden tulee näkyä lukion kaikissa oppiaineissa ja niiden opetuksessa. Yhteiskunnallinen osaaminen sisältää demokratiataitoja ja vaikuttamisen turvallisen, oikeudenmukaisen ja kestävänsä tulevaisuuden puolesta.

Opinnot syventävät opiskelijan ymmärrystä omasta roolistaan, vastuustaan ja mahdollisuuksistaan tukea demokratian monimuotoista toteutumista ympäröivässä yhteiskunnassa ja yhteistyössä muiden kanssa.

Opiskelija oppii ymmärtämään ja arvostamaan demokraattisen, oikeudenmukaisen sekä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen perustuvan yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja rakenteita.

Opiskelija omaksuu aktiivisen kansalaisuuden ja toimijuuden taitoja. Hän motivoituu ottamaan kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja tekemään aloitteita sekä viemään niitä eteenpäin yhteistyössä paikallisesti ja kansainvälisesti. Opiskelijan oman työn merkitystä hyvän tulevaisuuden rakentamisessa tehdään näkyväksi. (LOPS 2019 s. 63–64)

Vantaan lukioissa ei ole yhteistä aluevaaleihin liittyvää kampanjaa. Yksittäiset opettajat voivat järjestää koulukohtaisia tapahtumia. Nuorisovaltuustovaaleihin liittyen hyödynnettiin yhteistä materiaalia ja kampanjointia. Kaikissa Vantaan lukioissa on aktiivisesti toimivat opiskelijakuntien hallitukset. Tämä on

opiskelijoille konkreettinen esimerkki demokraattisen vaikuttamisen toimintamallista lähellä omaa arkea. Opiskelijakuntien hallitukset ovat mukana tekemässä koulun toimintaa koskevia päätöksiä.

Kaupunginhallitus 13.12.2021 § 9

Kaupunginjohtajan esitys:

Päätetään merkitä tiedoksi yllä annettu selvitys äänestysaktiivisuuden lisäämiseksi.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Lisäksi merkittiin, että sosialidemokraattinen kaupunginhallitusryhmä jätti asiaan seuraavan pöytäkirjalausuman, johon kokoomuksen, vihreiden ja vasemmiston kaupunginhallitusryhmät yhtyivät:

”Ehdotamme, että kaupunki käynnistää kolmannen sektorin toimijoiden kanssa yhteistyön vaaliaktiivisuuden nostamiseksi, erityisesti lähiöiden asukkainen ja maahanmuuttajataustaisten äänestysaktiivisuuden lisäämiseksi.”

Täytäntöönpano: lakiasiat ja päätösvalmistelu

Muutoksenhakuohje: 3. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

hallintojohtaja Hanna Ormio, puh. 040 582 6554, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi